

ISELOOMULIKKU EUROOPA LIIDU EELARVELE

- **Võrreldes liikmesriikide eelarvetega on Euroopa Liidu (EL) eelarve väike.**

Eelarve 2000. aastaks:

	Eurodes	Kroonides
EL	91,4 mlrd	1432 mlrd
Taani	53 mlrd	800 mlrd
Eesti	441 miljonit	28,53 mlrd

- **EL eelarve eesmärk – finantseerida EL poliitikaid ja institutsioone**

ISELOOMULIKKU EUROOPA LIIDU EELARVELE

Eelarve koostamise põhimõtted:

- **Ühtsuse põhimõte** – kulud ja tulud on kirjas ühes dokumendis.
- **Universaalsuse põhimõte** - tulusid ei tohi kuludega siduda, tasaarvestus pole lubatud
- **Seotus käesoleva aastaga** – eelarve koostatakse üheks finantsaastaks, kuigi sisaldab ka pikemaajalisi kohustusi.
- **Tasakaalu põhimõte** – kulud ja tulud peavad olema tasakaalus.

ISELOOMULIKKU EUROOPA LIIDU EELARVELE

Eelarve koostamise põhimõtted:

- **Kulutuste spetsiifilisuse põhimõte** – kulutuse tegemiseks peab assigneering peab olema eelarvesse sisse kirjutatud, vajalik on ka legaalne alus.
- **Euro** – kulud ja tulud eelarves esitatakse eurodes.

ISELOOMULIKKU EUROOPA LIIDU EELARVELE

Ühtsest eelarvest jäävad välja:

- **Euroopa Söe- ja Teraseühenduse (ECSC) eelarve.**
- **Euroopa Arengufond (EDF)**
- **Euroopa Investeerimispank (EIB) ja Investeerimisfond (EIF)**

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

Euroopa Liidu institutsioonid:

- Ministrite Nõukogu
- Euroopa Parlament
- Euroopa Komisjon
- Euroopa Kohus
- Kontrollikoda

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

EL eelarvega seotud institutsioonid

- Euroopa Liidu eelarvega on seotud:
  - Ministrite Nõukogu
  - Euroopa Parlament
  - Euroopa Komisjon
  - Kontrollikoda
- Eelarve koostamisel osalevad:
  - Ministrite Nõukogu
  - Euroopa Parlament
  - Euroopa Komisjon

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

Liitumisleping (Merger Treaty):

- Liitis Euroopa Majandusühenduse eelarvesse Euratomi administratiivse ja operatsioonilise eelarve ning Euroopa Söe- ja Teraseühenduse eelarve administratiivse osa.
- Liitis kolme ühenduse organid - Ministrite Nõukogu, Euroopa Söe- ja Teraseühenduse Ülemameti ning Euroopa Majandusühenduse ja Euratomi komisjoni - kohus ja assamblee olid juba varem ühised.
- Võeti vastu 1965

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

Ühtne Euroopa akt (1986):

- Eesmärk liitu harmoniseerida. 1993. aasta alguseks kaupade, teenuste, inimeste ja kapitali vaba liikumine.
- Siseturu seadusandluse ühtlustamiseks nõukogul õigus võtta meetmeid vastu kvalifitseeritud häälteenamusega (varem ühehäälsus).
- Koostöömenetlus - parlamendil õigus teha muutusi. Kui nõukogu nõus pole, on parlamendis nõukogule siduvate otsuste vastuvõtmiseks vaja absoluutset häälteenamust. Pärast seda saab nõukogu dokumendi heaks kiita vaid ühehäälselt.
- Akti ja geograafilise laienemisega seoses tekkisid liidul finantsraskused.

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

Kohustuslikud ja vabad kulud:

- **Kohustuslikud kulud** - kulud, mis tulenevad lepingust või sellega kooskõlas vastu võetud õigusaktidest (tagasimaksed ühtse põllumajanduspoliitika väljaminekute jaoks; rahvusvaheliste kokkulepete kohustused jne).
- **Vabad kulud** – ülejäänud (struktuuriabinõud; kultuur, noorsugu ja informatsioon; siseturu tarbijakaitse; koostöö arengumaadega jne).
- 1970. aastate keskel kohustuslikud kulud ca 75% kõigist, praeguseks kasvanud vabade kulude osa - kohustuslikke ca 45%.

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

EL ajaloo tähised:

- 1997 - Amsterdami leping
- 1995 - Uued liikmed Austria, Soome, Rootsi
- 1993 - Jõustub Maastrichti leping
- 1992 - Delors'i II pakett
- 1987 - Delors'i I pakett
- 1987 - Jõustub Ühtne Euroopa akt
- 1986 - Uued liikmed Hispaania ja Portugal
- 1985 - Gröönimaa lahkub
- 1981 - Uus liige Kreeka
- 1979 - I Euroopa Parlamendi valimised
- 1975 - II eelarve leping
- 1973 - Uued liikmed Suurbritannia, Iirimaa ja Taani
- 1970 - I eelarve leping
- 1967 - Jõustub liitmisleping (Merger Treaty)
- 1958 - Jõustuvad Rooma ja Euratomi leping
- 1952 - Jõustub Euroopa Sõe ja Teraseühingu leping

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

I eelarve leping (1970):

- **Suurendab parlamendi võimu.** Parlament võib teha eelarve projektis kulutustesse muutusi ilma, et selle kogusuurus muutuks. Samas võib nõukogu need muudatused kvalifitseeritud häälteenamusega tagasi lükata.
- **Omavahendid.** Eelarve finantseerimine läheb liikmesriikide otsustusosalast üle ühendusele. Suureneb ühenduse rahaline autonoomia.

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

II eelarve leping (1975):

■ **Parlamendi võim suureneb.**

Eelarve kulud jagatud kohustuslikeks ja vabadeks kuludeks. Parlamendil lõplik sõnaõigus muude kulude puhul (ülempiir paika pandud).

Parlamendil õigus eelarve tagasi lükata, parlamendi spiiker kuulutab eelarve välja.

■ Luuakse **Kontrollikoda**, mis teostab välist eelarvekontrolli. Tööd alustab 1977. aastal.

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

Otsustamisprotsess EL-s:

- **Konsultatsioonimenetlus** – parlamendil on õigus teha ettepanekuid, nõukogu otsustab, kas võtta need vastu.
- **Koostöömenetlus** - parlamendil õigus teha muutusi. Kui nõukogu nõus pole, on parlamendis nõukogule siduvate otsuste vastuvõtmi-seks vaja absoluutset häälteenamust. Pärast seda saab nõukogu dokumendi heaks kiita vaid ühehäälselt. (Ühtne Euroopa akt – 1986)
- **Kaasotsustamismenetlus** – Eelnõudel kolm lugemist. Kui parlament eelnõu abso-luutse häälteenamusega tagasi lükkab, on otsus lõplik. Parlamendi parandused võib nõukogu vastu võtta kvalifitseeritud häälte-enamusega (komisjoni nõusolekul) või ühehäälselt (komisjoni vastuseisu korral). (Maastrichti leping – 1992)

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

Otsustamine Ministrite Nõukogus:

- **Ühehäälsus** – kõik nõukogu liikmed on poolt, igal riigil 1 hääl. Kasutatakse ainult väga oluliste otsuste puhul, näiteks uute liikmete vastuvõtmisel.
- **Lihthäälteenamus** – 15st 8 peavad olema poolt. Seda kasutatakse Euroopa Liidu siseasjade puhul (pole seotud liikmesriikidega).
- **Kvalifitseeritud häälteenamus** – hääled jagatud riikidele vastavalt nende suurusele. Otsus vastu võetud kui poolt on 70% - 62 87st. 26 häält – blokeeriv enamus. Nii võetakse vastu ühisturgu, EMUt jne puudutavad otsused.

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

Parlamendi roll eelarve vastuvõtmisel

- Kuni 1970. aastani parlamendil õigus teha ettepanekuid, aga nõukogu otsustab, kas võtta need vastu.
- **1970. aastal** võetakse vastu Luksemburgi Leping (I Eelarve leping), mis suurendas parlamendi võimu kulude poole pealt. Parlament võis teha eelarve projektis kulutustesse muutusi ilma, et selle kogu suurus muutuks. Nõukogu võis tehtud ettepanekud kas vastu võtta või kvalifitseeritud häälteenamusega tagasi lükata.
- **1975. aastal** võetakse vastu II Eelarve leping. Eelarve kulud jagatakse kohustuslikeks ja vabadeks kuludeks (obligatory, non obligatory). Parlament saab õiguse teha muudatusi vabadesse kuludesse – selles jäi talle lõplik sõnaõigus. Parlamendi esimees saab õiguse eelarve välja kuulutada, parlamendil õigus kogu eelarve tagasi lükata.
- **1986. aastal** võetakse vastu Ühtne Euroopa akt. Selles sisaldub koostöömenetluse protseduur, mis annab parlamendile vetoõiguse.

EUROOPA LIIDU AJALUGU JA INSTITUTSIOONID

Riik	Elanike arv (miljonites)	Häälte arv Ministrite Nõukogus	Elanikke 1 hääle kohta (miljonites)
Saksamaa	81,6	10	8,0
Suurbritannia	58,2	10	5,8
Itaalia	58,1	10	5,8
Prantsusmaa	58	10	5,8
Hispaania	39,2	8	4,9
Hollandi	15,4	5	3,0
Kreeka	10,5	5	2,1
Belgia	10,1	5	2,0
Portugal	9,4	5	1,9
Rootsi	8,8	4	2,2
Austria	8,0	4	2,0
Taani	5,2	3	1,7
Soome	5,1	3	1,7
Iirimaa	3,6	3	1,2
Luxemburg	0,4	2	0,2